Youth Watch

MATY MIHAĽKO
ALENA TOMANOVÁ
SOŇA TURANOVÁ

AKO GLOBÁLNY NEPOKOJ
MENÍ PREŽÍVANIE A SPRÁVANIE MLADÝCH

OD AKTIVISTOV K PREŽÍVAJÚCIM

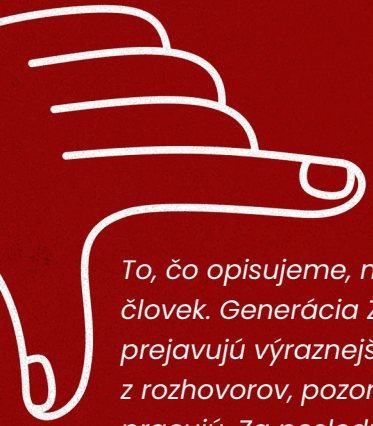

To, čo opisujeme, nie je charakteristika celej generácie a netvrdíme, že sa takto správa každý mladý človek. Generácia Z je rôznorodá a vždy pracujeme s tendenciami, ktoré sa u časti mladých prejavujú výraznejšie a u inej vôbec. Náš trend vychádza z trendwatchingu a trendspottingu, teda z rozhovorov, pozorovaní a analýz, ktoré priebežne realizujeme s mladými ľuďmi a tými, ktorí s nimi pracujú. Za posledné obdobie (rádovo posledný rok) sa nám v týchto rozhovoroch opakovane objavovali podobné motívy a postoje. Keď určitý znak zachytíme naprieč viacerými nezávislými rozhovormi za dlhší čas, považujeme ho za signál vznikajúceho trendu. Citáty a príklady v texte slúžia ako ilustrácia, nie ako reprezentatívny prierez celou populáciou mladých.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NIVAM
NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Spolufinancovaný Európskou úniou

OBSAH

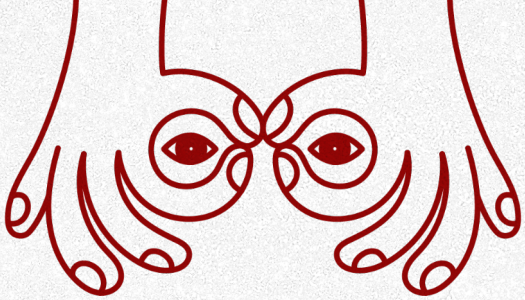

Krátky opis trendu 4

Od akcie k paralýze 5

Keď sa krízy vrstvia 6

Čo sa zmenilo: ústup klimatickej témy a nástup bezprostredných hrozieb 8

Od kolektívneho vzdoru k individuálnej zodpovednosti 10

Paralýza a nové stratégie prežitia 14

Ako mládež reaguje na tento stav? Sledujeme niekoľko stratégií: 15

Nevypočutí a vyhorení. Kde zostal hlas mladých? 17

Reziliencia nestačí, potrebujeme aktívnu nádej 19

KRÁTKY OPIS TRENDU

Mladí ľudia dnes nečelia jednej kríze, ale súčasnému výskytu viacerých kríz, ako sú vojny, klimatická zmena, pandémia, energetická kríza, nárast autoritatívnych režimov. Tento stav zásadne mení to, ako mladí prežívajú, čo sa okolo nich deje a ako reagujú na svet. Generácia, ktorá ešte nedávno vyšla do ulíc ako kolektívna sila s vierou v zmenu, sa dnes čoraz viac ocitá v stave paralýzy, vyhorenia a individualizovanej zodpovednosti. Každé spotrebiteľské rozhodnutie sa stáva morálnym rozhodnutím, každý lajk alebo bojkot formou politického súhlasu alebo nesúhlasu.

Sociálne siete pritom denne prinášajú explicitný a znepokojujúci obsah, ten mladých informuje, no zároveň čoraz viac znižuje ich citlivosť a vnímavosť. Ako stratégie prežitia vznikajú nové formy správania: preparedness, čiže príprava na krízové scenáre, brainrot humor ako forma zvládania neúnosnej reality, aktívne odpájanie sa od správ, ale aj demonštratívne formy protestu v pracovnom prostredí. Napriek tomu mladí narážajú na systém, ktorý ich hlas systematicky podceňuje. Odpoveďou na tento stav by nemalo byť len posilňovanie odolnosti, ale potrebná je aktívna nádej zakotvená v konkrétnych krokoch a v presvedčení, že konanie má zmysel.

OD AKCIE K PARALÝZE

V roku 2020 sme v rámci trendu Politický aktiMYzmus opisovali generáciu Z ako generáciu záchrancov. Ich aktivizmus vtedy odrážal pohľad na samých seba ako tých, ktorí môžu zachrániť spoločnosť v duchu „my sme tí, na ktorých sa čakalo“. Bol postavený na dôvere vo vlastné sily v prípade Fridays For Future, otvorenom zmýšľaní a zdôrazňovaní čestnosti a slušnosti mladých ľudí.

Hlavnou črtou vtedajšieho aktivizmu bola silná schopnosť mobilizovať rovesníkov cez sociálne siete. Mladí ľudia dokázali do spolupráce zapájať aj aktérov z iných oblastí spoločnosti ako umelcov, mimovládne organizácie a ďalších. Ich nástrojom boli pokojné zhromažďovanie a verejné vyjadrovanie požiadaviek, ktorým však nechýbal radikálny a dôrazný akcent na potrebu zmeny ako napríklad protesty proti korupcii – Za slušné Slovensko.

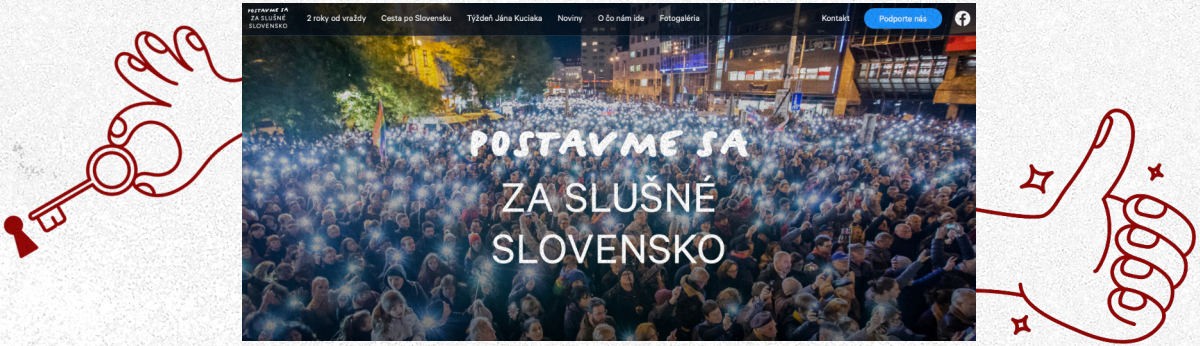

Obr. 1 Web hnutia Za slušné Slovensko.
Zdroj: https://www.zaslusneslovensko.sk

Dominantnými témami boli boj proti korupcii, odpor voči vtedajšej vládnej garnitúre, silné ekologické témy a apel na záchranu planéty. O niekoľko rokov neskôr sú situácia a dianie navôkol, ktoré mladých ľudí formuje, iné. Mladí ľudia dnes nereagujú na jednu alebo dve krízy. Svet sa nachádza v čase polykríz (Polykríza označuje súčasný výskyt viacerých vzájomne prepojených a zosilňujúcich sa kríz, napríklad klimatická zmena, vojny, inflácia, energetická kríza, pandémia.) a to, čo sledujeme, je posun meniaci samotnú podstatu mládežníckeho aktivizmu.

KEĎ SA KRÍZY VRSTVIA

Aby sme rozumeli tomu, čo mladí ľudia prežívajú, musíme sa najprv pozrieť na to, v akom svete vyrastajú. Nie je to svet jednej krízy, ktorú treba prekonať. Je to svet, kde sa krízy navzájom prekrývajú, zosilňujú. Podľa výskumných správ žijeme v roku s najvyššou mierou násilia a ohrozených konfliktov od druhej svetovej vojny. Vojna na Ukrajine prebieha priamo za hranicami krajín strednej Európy a ovplyvňuje prežívanie mladých od roku 2022, čo opisujeme aj v našej publikovanej sonde „Ako mladí prežívajú vojnový konflikt na Ukrajine“. Konflikt medzi Izraelom a Palestínou sleduje celý svet. Nejde o izolované udalosti, sú súčasťou širšieho obrazu, v ktorom všeobecne klesá počet demokratických systémov a narastá počet autoritatívnych režimov v strednej Európe, USA aj vo svete.

Mladí ľudia vnímajú i krízu samotných systémov, ktoré mali svet spravovať. Kriticky nahliadajú na kapitalizmus, spochybňujú fungovanie Európskej únie, NATO aj OSN. Rezonuje u nich otázka, ako je možné, že zopár bohatých ľudí vlastní viac majetku ako zvyšných 99 % populácie.

Osobitnou témou je kriminalizácia nesúhlasu s vládnymi nariadeniami. Mládež s nádejou sleduje, čo sa deje s ľuďmi, ktorí sa postavia proti moci ako napríklad v Srbsku, Nepále, Keni a na Madagaskare. Vnímajú, ako sa kultúra protestov systematicky ničí potláčaním a znemožnením politickou mocou. V USA sú ľudia zatýkaní za držanie transparentu, organizácia Antifa bola označená za teroristickú organizáciu, agentúra ICE deportuje ľudí bez riadneho procesu. Protestujúci za práva Palestíny čelia represiám naprieč krajinami.

Obr. 2 Fotografie zo študentských protestov v Srbsku.
Zdroj: https://cnn.iprima.cz/balkanska-rebelie-mladych-studenti-vytrhavaji-srbsko-z-letargie-blizi-se-pad-vucice-465257#/galerie-465257/1

Veľa mladých ľudí sleduje tieto udalosti a nesú si ich so sebou, nie ako správy odinakiaľ, ale ako niečo, čo sa ich priamo dotýka. A práve to je kľúčové: vďaka sociálnym sieťam a globalizácii prestali byť vzdialené konflikty vzdialenými. Čo sa deje inde, sa ich týka, aj keď žijú na Slovensku. Ak ich krajina nakupuje ruský plyn, podieľajú sa na vojne. Ak si kúpia kávu v Starbucksе, môžu byť spolupáchateľmi niečoho, s čím nesúhlasia. Tento pocit prepojenosti so sebou nesie aj enormný nárast tlaku na osobnú zodpovednosť.

ČO SA ZMENILO:
ÚSTUP KLIMATICKEJ TÉMY A NÁSTUP BEZPROSTREDNÝCH HROZIEB

Klimatická kríza, ktorá ešte nedávno dominovala verejnému diskurzu, postupne ustupuje do úzadia. Nahradili ju iné, bezprostrednejšie krízy. Ako výstižne ilustruje výrok jednej z našich trendspotteriek: „Na živote človeka mi napokon predsa len záleží viac ako na strome.“ Samozrejme, ide o zjednodušenie. Mladým ľuďom na planéte naďalej záleží. Aj keď v mnohých prípadoch je to redukované na myslenie, „že je dôležité správne separovať odpad“. Na základe rozhovorov a analýz však vieme konštatovať, že klimatické témy nemajú momentálne až takú prioritu.

V čase, keď je citeľná prítomnosť bezprostrednejších rizík, pozornosť mladých sa logicky uberá iným smerom. Vojna na Ukrajine, geopolitické krízy vo zvyšku sveta ako napríklad konflikt medzi USA a Iránom, Izraelom a Palestínou, humanitárne krízy v Sudáne a Libanone. To všetko vytvára všeobecné napätie a prehlbuje nedôveru v lídrov a inštitúcie. Najvýstižnejšie to pomenoval jeden mladý človek v rozhovore s nami: „Ešte donedávna sme sa starali o prírodu, stromy, aby za 30 rokov, keď zomrú posledná včela a strom, sme mali kde žiť, lebo inú planétu tu už nemáme. Ale teraz, keď sledujeme nálety dronov, nevieme, či v najbližších dňoch nepriletí nejaká aj na naše územie. A môžeme zomrieť alebo sa mobilizovať tu a teraz, nie až o 30 rokov.“ Je to ilustrácia toho, ako sa presúvame do režimu zameraného na prežitie.

Časť mladých ľudí tieto témy výrazne rieši aj v rámci rodiny. Majú pripravené rôzne krízové scenáre. Ďalšia časť mladých ľudí si túto situáciu uvedomuje a cíti sa bezmocne. Všímame si aj časť mladých, ktorí to radšej nesledujú.

Klimatická kríza má tiež vplyv na ľudský život, no prejavuje sa v dlhšom časovom horizonte. Práve preto od nej mladí ľudia na prvý pohľad odvracajú pozornosť a reagujú skôr na bezprostrednejšie hrozby. Akútna hrozba nahradila chronickú. Na ekologické obavy sa vrstvia obavy z globálnych a bezpečnostných hrozieb. A mladí ich nesú citlivo, no najmä sú o nich informovanejší viac ako akákoľvek iná generácia pred nimi. Vďaka sociálnym sieťam majú informácie rýchlo a niekedy až z prvej ruky.

Časť mladých ľudí je vo viacerých prípadoch empatickejšia ako predošlé generácie a má cit pre spravodlivosť, no algoritmy sociálnych sietí sa postarajú o to, aby sa k nim dostávali čoraz znepokojujúcejšie a explicitnejšie zábery ako napríklad videá z ukrajinského frontu, bombardovanie Pásma Gazy alebo násilné zadržiavanie ľudí v USA oddelením ICE (ilustračné videá sme sa rozhodli nezverejniť pre ich explicitnosť). Všetky tieto informácie sú pre mladých kľúčovým nástrojom na vzdelávanie a aktivizmus, no zároveň pre informačný pretlak predstavujú výraznú záťaž na duševné zdravie. Veľa z nich si ani len nevolí, aby sa im tento obsah zobrazoval.

OD KOLEKTÍVNEHO VZDORU K INDIVIDUÁLNEJ ZODPOVEDNOSTI

Jedným z najvýraznejších dôsledkov tohto vývoja je premena kolektívneho aktivizmu na zvýšený tlak na individuálnu zodpovednosť, ktorá sa prejavuje najmä v spotrebiteľskom správaní – bojkotovaním značiek. Dnes môžeme každé spotrebiteľské rozhodnutie považovať za politický statement. Tento fenomén nie je úplne nový, mohli sme ho pozorovať už pri ekologických hnutiach. Zodpovednosť za stav planéty sa prenášala na jednotlivca, veľakrát mladého človeka, od ktorého sa očakávalo, že bude jazdiť na bicykli, triediť odpad, nenakupovať fast fashion, nepoužívať plastové tašky a vedome znižovať svoju ekologickú stopu. Dnes je tento naratív čoraz častejšie kritizovaný a označovaný za výhodný práve pre systémy a korporácie, ktoré sa na znečisťovaní podieľajú násobne viac, no nenesú žiadnu zodpovednosť.

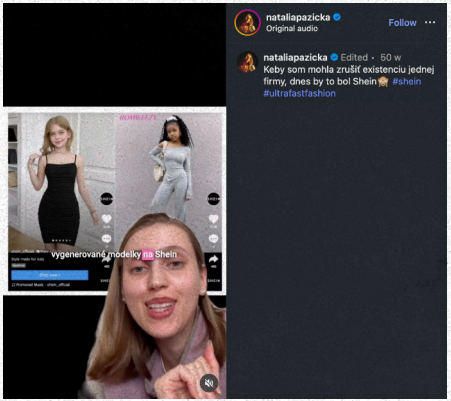

Obr. 3 Video greeenfluencerky Natálie Pažickej o tom, prečo bojkotovať SHEIN. Zdroj: https://www.instagram.com/p/DQpRRsDiP55/

Obr. 4 Príručka bojkotu a tlakového zamerania na priority firiem BDS.
Zdroj: https://bdsmovement.net/Guide-to-BDS-Boycott

Podobný mechanizmus dnes funguje aj v geopolitickom kontexte. V čase, keď medzi sebou bojujú veľmoci, zodpovednosť sa prenáša na jednotlivca. Najmä na sociálnych sieťach sa šíria rôzne naratívy, ktoré výrazne ovplyvňujú aj mladých ľudí. Napríklad ich nabádajú, aby sa vyhýbali Coca-Cole, McDonaldu či Starbucksu, aby svojimi peniazmi nepodporovali spoločnosti participujúce sa na dianí, s ktorým nesúhlasia. Vznikajú dokonca špecializované nástroje, napríklad web Boycott Israel, ten značky hodnotí podľa toho, či sú „spolupáchateľmi", alebo ešte „neškodné". Na jednej strane ide o logický krok motivujúci k zodpovednému a uvedomelému správaniu. Na druhej strane vytvára enormný tlak na mladého človeka. Stretli sme sa so situáciou, keď nám mladý človek povedal, že sa spolužiaci pohádali, pretože časť z nich chcela ísť do kina na film vyprodukovaný produkčnou spoločnosťou s napojením na Izrael. Na sociálnych sieťach sa vytvára dojem, že kúpou tovaru alebo služby, ktorá je nejakým spôsobom prepojená na aktéra považovaného za agresora alebo podieľajúceho sa na nemorálnych skutkoch, sa kupujúci stáva spolupáchateľom všetkých týchto zločinov, ako to opisujeme v trende Pre, proti a do seba.

Stále hlasnejšie sa ozývajú hlasy mladých ľudí, ktorí kapitalizmus kritizujú, no zároveň si uvedomujú, že kým v ňom žijeme, musíme hrať podľa jeho pravidiel. Peniaze sa stávajú hlasovacím nástrojom. Tým, čím dávame najavo, koho podporujeme a koho nie. Ešte limitovanejšou menou ako peniaze je však pozornosť. Je najvzácnejšia, a preto sa o ňu všetci giganti bijú. Fenomén „cancel culture“ (mechanizmus, keď sú človek či firma nátlakom vytlačení z verejného prostredia prostredníctvom rušenia odberov a/alebo bojkotovania) sme opísali bližšie v trende Pre, proti a do seba už v roku 2022. Dnes ho môžeme o to viac považovať za spôsob vyjadrenia postoja v priestore, kde je pozornosť tým najvzácnejším zdrojom.

A práve tam, kde je pozornosť, sa dnes odohráva i politika. Na Slovensku to výrazne ilustruje prípad Oskiho Baramiho, youtubera a podcastera, ktorý sa stal jednou z najvýraznejších mediálnych tvárí politickej komunikácie smerom k mladým. Do jeho štúdia zavítali politici naprieč celým spektrom: ministerka kultúry Martina Šimkovičová, Andrej Kiska, Igor Matovič, Michal Šimečka, Jana Bittó Cigániková, Branislav Gröhling, Boris Kollár či minister vnútra Matúš Šutaj Eštok.

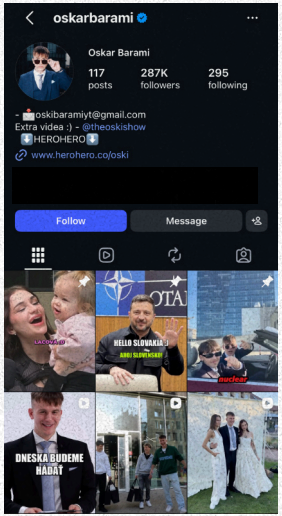

Obr. 5 Populárny influencer Oskar Barami.
Zdroj: https://www.instagram.com/oskarbarami/

Minister obrany Robert Kaliňák práve v Oskiho podcaste ukázal zakrvavenú košeľu premiéra Roberta Fica ako doteraz neverejný dôkaz z atentátu, teda informáciu nezverejnil v tradičnom médiu, ale u mladého influencera. Barami pritom robí rozhovory s politikmi, ktorí sa inak médiám vyhýbajú, čo mu na jednej strane vytvára unikátnu pozíciu sprostredkovateľa medzi politikou a mladežou. Na druhej strane je jeho štýl vedenia rozhovorov kritizovaný časťou mladých, ako aj novinárov ako nekritický a jednostranný. Politici dostávajú priestor na sebaprezentáciu bez výraznejšieho tlaku na odpovede na nepríjemné otázky.

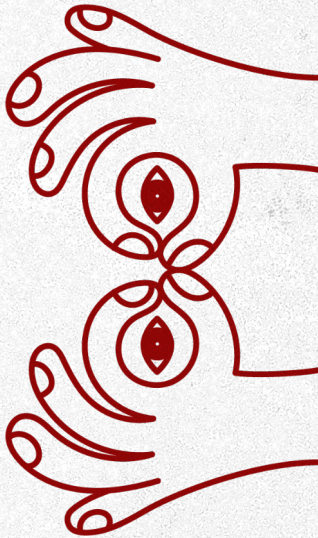

Politická angažovanosť sa nepresúva do ulíc ani do volebných miestností, ale do priestoru, kde sa mladí prirodzene zdržiavajú a kde pravidlá hry určuje nie novinárska etika, ale dynamika platforiem a osobný štýl tvorcu. Byť informovaný je hodnota. Zaujať postoj je veľakrát nevyhnutné. Lenže kanál, cez ktorý informácie prichádzajú, formuje aj to, ako o veciach premýšľame. Tento posun zároveň otvára otázku, kde je hranica medzi aktivizmom a „*influencerským aktivizmom*“? A kto z tohto rozmazania hraníc profituje?

Tlak na individuálnu zodpovednosť sa zároveň spája s rastúcou dezilúziou zo školy, ktorú opisujeme v rovnomennom trende. Mladí sedia v triede a učia sa učivo o tom, ako by svet teoreticky mal fungovať, kým v telefóne vidia, ako svet naozaj nefunguje. Rozpor medzi tým, čo inštitúcie hlásajú, a tým, čo sa reálne deje, živí nedôveru a pocit, že zmena musí prísť od jednotlivca, lebo systém ju nezabezpečí.

PARALÝZA A NOVÉ STRATÉGIE PREŽITIA

Vo svete sa toho deje príliš veľa. Mladí ľudia, ktorým to nie je jedno a zaujímajú sa o spoločenské dianie, nevedia, čomu sa venovať skôr. Je náročné cítiť sa užitočne a zmysluplne, keď denne hodiny prijímajú znepokojujúci obsah z celého sveta. Výsledkom je často paralýza, teda stav, pri ktorom človek nie je schopný konať, pretože je zahltený množstvom podnetov a vlastnou bezmocnosťou. Súčasťou tohto obrazu je aj desenzibilizácia. Mladí ľudia nám opisujú, ako sú im v skupinách na Telegrame zasielané linky odkazujúce na videá niekoho, kto sa sebapoškodzuje alebo premýšľa o samovražde. Jeden osemnásťročný chlapec to pomenoval priamo: „*Som už úplne desenzitizovaný na samovraždy.*“ Hovoril pritom o ruských videách zachytávajúcich práve takéto situácie. Videá z atentátu na Charlieho Kirka videlo veľa mladých ľudí a reakciou mnohých bolo, že zábery z Gazy sú oveľa horšie. Explicitnosť obsahu narastá, no jeho schopnosť aktivizovať klesá. Mladí sú takí zahltení, že to má stále menší a menší vplyv.

AKO MLÁDEŽ REAGUJE NA TENTO STAV? SLEDUJEME NIEKOĽKO STRATÉGIÍ:

Preparedness (pripravenosť) – *„... pripravujem sa na najhoršie.“* Rastie komunita ľudí, ktorí sa pripravujú na krízové scenáre. Tento fenomén má pôvod v USA, kde sa ľudia na fórach radia o tom, čo mať doma v prípade krízy. Po útoku Ruska na Ukrajinu sa na tieto scenáre začali vo veľkom pripravovať aj krajiny susediace s Ruskom. Dnes má aj Slovensko oficiálnu príručku pre krízové situácie a vznikajú iniciatívy venujúce sa tejto téme ako napríklad crowdfundingová kampaň na podporu vydania knihy Príručka prežitia a spoločenskej odolnosti od reportéra Tomáša Forróa.

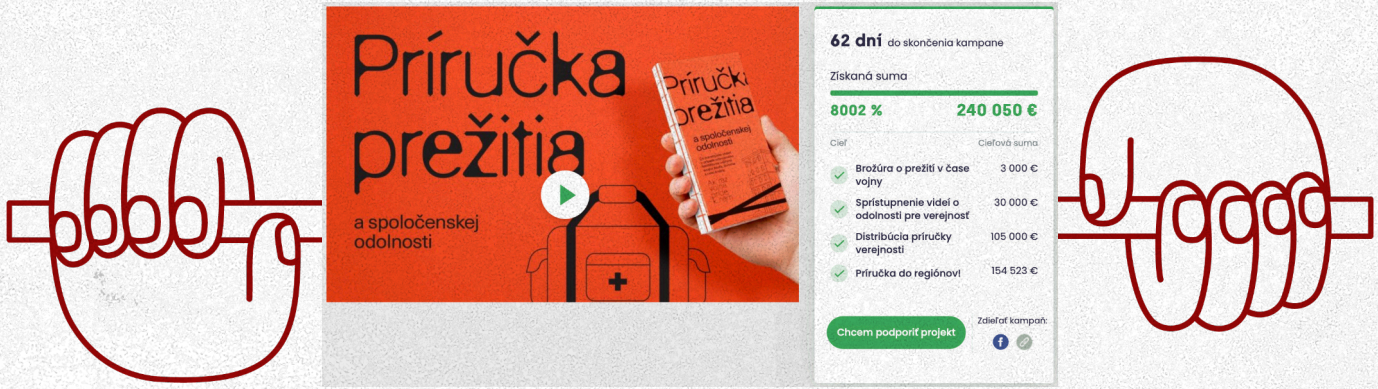

Obr. 6 Kampaň na podporu Príručky prežitia a spoločenskej odolnosti.
Zdroj: https://www.startlab.sk/projekty/4710-ak-raz-pride-vojna-k-nam-prirucka-prezitia/

Postirónia a brainrot humor – *„... smejem sa, lebo inak by som plakal.“* Ďalšou odpoveďou na neudržateľnú realitu je humor, no nie klasický humor. Ide o postiróniu a brainrot (fenomén brainrot vysvetľujeme v trende Mozgová hniloba). Témy brainrotu a MEME vedia byť rôzne, občas sa však vysmievajú z príliš vážnych tém. Mladí ľudia sa na dennej báze dozvedajú desivé zistenia o Epsteinových spisoch, ktoré spracovávajú cez vtip, veľakrát na hrane nevhodnosti. Tento mechanizmus sami kritizujú, lebo vedia, že ich voči danej téme robí necitlivými. A predsa ho používajú, lebo iná alternatíva – otvorene konfrontovať druhých s tým, čo vedia – môže byť pre jednu alebo obidve strany príliš traumatizujúca.

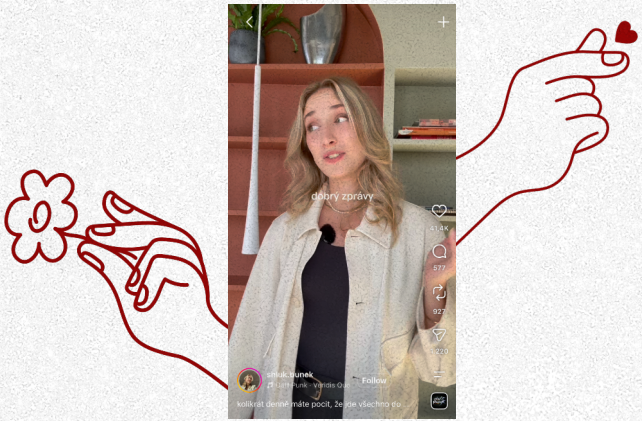

Obr. 6 Video s dobrými správami od Shluk Bunek.
Zdroj: https://www.instagram.com/reels/DOv2el7DHYn/

Odpájanie sa – *„... môj feed sú len mačičky.“* Časť mladých ľudí volí cestu aktívneho odstrihnutia sa od politiky a správ. Témy sa im tak vo feedoch objavujú stále menej, o veciach sa menej hovorí. Zároveň rastie dopyt po kanáloch zameraných na dobré správy ako napríklad kanál českej influencerky Shluk bunek, ktorá tvorí obsah o environmentálnych politikách, alebo videá so zvieratkami z farmy, aby sa aspoň čiastočne vyvážilo to, čo algoritmy prinášajú.

Revenge quitting (odchod z práce ako forma pomsty) – *„... beriem si moc tam, kde môžem.“* Časť mladých ľudí prestáva s tichým odchodom zo zamestnania, tzv. quiet quittingom, a prechádza k otvorenému, demonštratívnemu odchodu, ktorý má čo najviac narušiť chod firmy. O svojej skúsenosti navyše nahlas hovoria. Je to forma protestu voči neférovým podmienkam, zlej kultúre alebo zlému zaobchádzaniu v práci. Podobnú logiku vidíme aj u podnikateľov, ktorí prechádzajú na hotovosť ako protest voči vláde a transakčnej dani a otvorene o tom hovoria. Spoločným menovateľom je snaha vziať späť kontrolu aspoň tam, kde je to možné, a hovoriť o tom.

NEVYPOČUTÍ A VYHORENÍ. KDE ZOSTAL HLAS MLADÝCH?

Mladí ľudia teda čelia polykrízam, zároveň na nich dolieha tlak individuálnej zodpovednosti a dennodenne sa vyrovnávajú so záplavou znepokojujúcich informácií.“ Čo sa však stane, keď sa pokúsia konať? Narazia na systém, ktorý ich hlas systematicky podceňuje. Až 80 % mladých verí, že dospelí považujú ich názory za nezrelé, čo vedie k ich ignorovaniu pri rozhodovaní. Tento pocit vedie k frustrácii, neistote a strachu z budúcnosti. A nie je to len pocit. Len 14 % respondentov vo veku 15 až 29 rokov má vo svojom okolí dostupné priestory pre mládež, ako sú kluby, centrá pre mladých alebo vonkajšie športoviská. Chýba nielen nefyzický priestor, priestor na hlas a uznanie, ale aj fyzický priestor na bezpečnú sebarealizáciu a budovanie komunity a vzťahov offline.

Generačný konflikt tento stav prehlbuje. Mladí opisujú napätie medzi dvoma naratívmi: na jednej strane sú vnímaní ako nezodpovední, na druhej strane sa na nich ich rodiny skutočne spoliehajú. Porovnávajú sa so staršími generáciami a vychádzajú z toho s pocitom neadekvátnosti: *„Naši starí rodičia nám rozprávajú, ako prežili vojnu… My povieme, že sme prežili covid, hrali sme Fortnite.“*

Tí, ktorí sa napriek tomu rozhodnú konať, chodiť na protesty, podpisovať petície, angažovať sa, narážajú na ďalšiu stenu: málokto ich počúva. Aktivistické vyhorenie je pritom osobitnou súčasťou nákladu, ktorý už tak či tak nesú – z tlaku na výkon, neustálej dostupnosti, vyhorených rodičov. Ako ilustratívne skonštatoval jeden z aktívnych mladých: *„Musím chodiť do školy, popri tom chodiť do práce a vo voľnom čase sa snažím aktivizovať, ale je toho veľa.“* Opakuje sa im, že sú generáciou, na ktorú sa čakalo. A keď sa o to usilujú, svet im odpovie tichom alebo youthwashingom (zneužívaním ich hlasu na politické ciele).

REZILIENCIA NESTAČÍ.
POTREBUJEME AKTÍVNU NÁDEJ

Ak zhrnieme, čím mladí ľudia prechádzajú: žijú v čase, keď sa krízy vrstvia na ďalšie krízy, algoritmy im denne servírujú znepokojujúci obsah, od každého ich rozhodnutia sa očakáva, že bude morálne správne, a keď sa pokúsia zmeniť svet, počúva ich iba malá skupinka. Výsledkom je paralýza, vyhorenie a/alebo postupné odpájanie sa. To, čo môžeme ako spoločnosť urobiť, nie je len posilňovanie reziliencie, teda schopnosti mladých ľudí znášať záťaž. To nestačí. Potrebujeme pracovať s aktívnou nádejou (*active hope*), ktorá nie je naivná, ale je zakotvená v konkrétnych krokoch a v pocite, že konanie má zmysel. A preto je dôležité viac ako kedykoľvek predtým vytvárať príležitosti, aby sa mohli vyjadriť k veciam, spolurozhodovať o veciach, na ktorých im záleží. A rovnako dôležité je, aby dostávali informácie o tom, čo sa deje, ale aj spätnú väzbu o tom, čo sa snažia ovplyvniť alebo čo sa prípadne i vďaka nim zmenilo.

IMPRESSUM

Vydavateľ: YouthWatch
Autori: Maty Mihaľko, Alena Tomanová, Soňa Turanová
Editorka: Alena Tomanová
Analýzu trendu spracovali: Ema Ištvánfyová, Jana Miháliková, Maty Mihaľko, Alena Tomanová, Soňa Turanová
Názov: Od aktivistov k prežívajúcim
Poradie vydania: prvé
Rok vydania: 2026
Jazyková korektúra: Mgr. Lenka Volčková
Grafická úprava: Maty Mihaľko

Zber dát prebiehal vďaka sieti mladých Trendspotterov. Publikácia vznikla vďaka finančnej podpore z programu Európskej únie Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu a projektu podporeného z dotácie Ministerstva školstva, vedy, vývoja a mládeže SR „Informačné služby a poradenské služby pre mládež“, ktorú administruje NIVAM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

Publikácia vyjadruje iba názor autorov a Európska komisia nie je zodpovedná za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

